

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Waldemar Płóciennik

w sprawie **P. M.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 17 kwietnia 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 17 czerwca 2024 r., sygn. akt V Ka 296/24,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi

z dnia 21 listopada 2023 r., sygn. akt IV K 648/23,

**uchyla zaskarżony wyrok, a także utrzymany nim w mocy wyrok
Sądu Rejonowego w części dotyczącej zobowiązania skazanego
P. M. do naprawienia szkody.**

[J.J.]

Jacek Błaszczyk

Dariusz Świecki

Waldemar Płóciennik

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 21 listopada 2023 r., sygn. akt IV K 648/23, P. M. został uznany za winnego dwóch przestępstw kwalifikowanych z art. 286 § 1 k.k. z wymierzeniem mu za nie odpowiednio kar: 7 miesięcy pozbawienia wolności i 8 miesięcy pozbawienia wolności (punkty 1 i 2); w miejsce których to kar orzeczono oskarżonemu karę łączną roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres 3 lat próby, zobowiązując oskarżonego do informowania Sądu o przebiegu okresu próby poprzez składanie pisemnych oświadczeń co 6 miesięcy (punkty 3-5). Nadto, wyrokiem tym na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych:

a) E. Sp. z o.o. kwoty 151 536,00;

b) E.1. Sp. z o.o. sp. k. kwoty 162 933,18 (punkt 6 podpunkty a i b) oraz rozstrzygnięto o kosztach sądowych (punkt 7).

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego, podnosząc zarzuty obrazy art. 7 k.p.k. i błędu w ustaleniach faktycznych, sprowadzających się do zakwestionowania możliwości przypisania oskarżonemu zarzucanych mu czynów.

Po rozpoznaniu tej apelacji, Sąd Okręgowy w Łodzi, wyrokiem z dnia 17 czerwca 2024 r., sygn. akt V Ka 296/24, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od tego wyroku wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając go w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcia zawarte w punkcie 6 podpunkty a i b wyroku Sądu I instancji, tj. w zakresie nałożenia obowiązku naprawienia szkód wyrządzonych przestępstwami, na korzyść oskarżonego P. M. . Skarżący zaskarżonemu wyrokowi zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu rozpoznania apelacji obrońcy oskarżonego wywiezionej od orzeczenia Sądu I instancji poza granicami stawianych w niej zarzutów i w konsekwencji utrzymaniu w mocy rażąco niesprawiedliwego rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w zakresie dotyczącym nałożenia na oskarżonego P. M. obowiązku naprawienia szkód wyrządzonych przestępstwami na rzecz pokrzywdzonych: E. Sp. z o.o. i E.1. Sp. z o.o. mimo, iż zapadło ono z rażącą i mającą

wpływ na treść orzeczenia obrazą przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 415 § 1 k.p.k., polegającą na orzeczeniu wobec oskarżonego, z mocy art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia szkód w całości w sytuacji, gdy w dacie wyrokowania roszczenia pokrzywdzonych podmiotów, wynikające z popełnienia przestępstw przypisanych oskarżonemu, były przedmiotem innego postępowania sądowego, a mianowicie postępowania restrukturyzacyjnego o sygn. WR1F/GRz-nu/102/2022, a nadto roszczenie na rzecz E.1. Sp. z o.o. było też przedmiotem postępowania cywilnego o sygn. X GNc 989/22, co wyłączało możliwość nałożenia obowiązku naprawienia szkód w postępowaniu karnym z uwagi na zakaz rozstrzygania w różnych postępowaniach o tej samej szkodzie i kumulowania tytułów egzekucyjnych i nakładało na Sąd II instancji obowiązek rozpoznania sprawy w szerszym zakresie, niż wynikający z treści wniesionego środka odwoławczego, a w konsekwencji nakazywało uchylenie wadliwego w tym zakresie rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd I instancji.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja ta jest w całości oczywiście zasadna i dlatego mogła być uwzględniona na posiedzeniu, o jakim mowa w art. 535 § 5 k.p.k. Na przeszkodzie takiemu rozstrzygnięciu nie stał bowiem wniosek kasacji, który nie wiąże Sądu Najwyższego. We wniosku tym wskazano na konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku. Jednak uchybienie tkwi w wyroku sądu pierwszej instancji, które niejako „przeniknęło” do wyroku sądu odwoławczego, skoro w zakresie wadliwego rozstrzygnięcia nie został on skorygowany. Prawdłowo sformułowany wniosek kasacji powinien więc zawierać żądanie uchylenia zaskarżonego wyroku i wyroku sądu pierwszej instancji w części dotyczącej orzeczenia o środku kompensacyjnym.

Słusznie natomiast podnosi skarżący, że w realiach rozpatrywanej sprawy, utrzymanie przez Sąd odwoławczy w mocy zaskarżonego wyroku w zakresie orzeczonego wobec oskarżonego na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia szkód wyrządzonych przestępstwami, doprowadziło do uprawomocnienia się rażąco niesprawiedliwego rozstrzygnięcia Sądu I instancji. Sąd odwoławczy, wbrew obowiązkowi (art. 433 § 1 *in fine* k.p.k.), nie przeanalizował wyroku w szerszym zakresie wynikającym z art. 440 k.p.k., pomimo tego, że zapadł

on z rażącym naruszeniem art. 415 § 1 zdanie 2 k.p.k., gdyż Sąd Rejonowy nakładając na oskarżonego P. M. obowiązek naprawienia szkód na rzecz dwóch pokrzywdzonych naruszył określoną w tym przepisie klauzulę antykumulacyjną.

Klauzula ta zakazuje orzekania na rzecz pokrzywdzonego obowiązku naprawienia szkody, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub nawiazki, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Przepis ten przewiduje więc kategoriyczny (bezwzględny) zakaz rozstrzygania w różnych postępowaniach o tym samym roszczeniu wynikającym z przestępstwa i w konsekwencji kumulowania tytułów egzekucyjnych wynikających z różnych orzeczeń.

Materiały niniejszej sprawy wskazują, że roszczenia wynikające z popełnienia przestępstw przypisanych oskarżonemu były w dacie orzekania przedmiotem „innego postępowania”, co stanowiło przeszkodę do orzekania o obowiązku naprawienia szkód na rzecz pokrzywdzonych.

Akta sprawy zawierają obwieszczenie Ministerstwa Sprawiedliwości Krajowy Rejestr Zadłużonych o ustaleniu dnia układowego w odniesieniu do P. M. prowadzącego firmę [...] P. M. . Wynika z niego, że pod sygn. WR1F/GRz-nu/102/2022 prowadzone jest postępowanie restrukturyzacyjne (postępowanie o zatwierdzenie układu) wobec dłużnika P. M. . Nadzorcą układu ustanowiony został adwokat M. J. . Z przedłożonego przez niego wykazu wierzycieli i łącznie przysługującym im wierzytelności ujawnionych w toku wskazanego postępowania restrukturyzacyjnego wynika, że w wykazie tym uwzględniono także pokrzywdzonych, tj. E. Sp. z o. o., której wierzytelność określono na kwotę 144 576,12 zł oraz E.1. Sp. z o. o. z wierzytelnością w kwocie 175 720,95 zł.

Z uwagi na treść art. 14 ustawy z dnia 15 maja 2015 roku - Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2024 r., poz. 1428) stanowiącego, że sprawy w postępowaniu restrukturyzacyjnym rozpoznaje sąd restrukturyzacyjny, którym jest sąd rejonowy - sąd gospodarczy, należy przyjąć, iż postępowanie prowadzone w oparciu o przepis wymienionej ustawy, inicjowane wnioskiem złożonym przez dłużnika jest „innym postępowaniem sądowym”. Jednocześnie spis wierzytelności

(art. 76 wskazanej ustawy) obejmuje także, jak już wyżej wskazano, wierzytelności P. M. wobec pokrzywdzonych w niniejszym postępowaniu karnym.

Zwrócić również należy uwagę, że zgodnie z treścią art. 324 ustawy - Prawo restrukturyzacyjne postępowanie restrukturyzacyjne zostaje zakończone m.in. z dniem uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu, po czym następuje faza egzekucyjna restrukturyzacji. Z treści kasacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego od prawomocnego wyroku wydanego w niniejszej sprawie (niezależnie od jego niedopuszczalności) wynika zaś, że Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Fabrycznej we Wrocławiu, postanowieniem z dnia 4 lipca 2024 r., prawomocnym od dnia 19 lipca 2024 r., zatwierdził układ, obejmujący także roszczenia pochodzące z tego samego zdarzenia faktycznego, co orzeczony w postępowaniu karnym obowiązek naprawienia szkody, a przysługujące: E. Sp. z o. o.- wierzytelność wynosi 144.576,12 zł oraz E.1. Sp. z o. o. z wierzytelnością w kwocie 175. 720,95 zł.

Tym samym doszło do zdublowania tytułów egzekucyjnych, czemu przeciwdziałać ma klauzula antykumulacyjna. Pokrzywdzone podmioty będą mogły dochodzić roszczeń wynikających z popełnienia na ich szkodę przestępstw zarówno z tytułu egzekucyjnego uzyskanego w postępowaniu restrukturyzacyjnym, zakończonym prawomocnym zatwierdzeniem układu, obejmującym te roszczenia, jak i z tytułu nałożonego w wyroku karnym obowiązku naprawienia na ich rzecz szkody. W obu wypadkach zobowiązanie to zostało nałożone na P. M., co pozwala na przyjęcie, iż wystąpiła niezbędna dla zastosowania przepisu art. 415 § 1 k.p.k. tożsamość podmiotowa i przedmiotowa roszczeń.

Zasadnie też zwrócił uwagę autor kasacji, że przeszkodą w orzeczeniu wobec oskarżonego P. M. na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego E.1. Sp. z o.o., była też inna, a niedostrzeżona przez orzekające Sądy okoliczność, wskazująca, że roszczenie to było przedmiotem także innego postępowania cywilnego. W aktach sprawy znajduje się bowiem kopia nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w dniu 15 grudnia 2022 r. w sprawie o sygn. X GNc 989/22, nakazującego pozwanemu P. M. zapłatę E.1. spółka z o. o. kwotę 141 536,00 zł wraz z ustawowym odsetkami.

Zgodzić się trzeba, że o tożsamości roszczenia zasądzonego w postępowaniu cywilnym i w postępowaniu karnym przesądza fakt, że wynikają one z tego samego zdarzenia faktycznego (historycznego) i dotyczą tej samej szkody, będącej następstwem popełnionego przestępstwa i równocześnie - jak w realiach tej sprawy - niewykonania przez oskarżonego wiążących go z pokrzywdzonymi umów. Nie ulega wątpliwości, że w wypadku, gdy orzeczenie sądu cywilnego wydane zostało na rzecz pokrzywdzonego bezpośrednio przeciwko sprawcy przestępstwa, zaistnieje tożsamość osoby zobowiązanej do wykonania roszczenia cywilno-prawnego i roszczenia wynikającego z przestępstwa (por. wyrok SN z dnia 16 stycznia 2018 r., IV KK 234/17).

Wspomniany nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu dotyczył roszczenia pomiędzy P. M., oskarżonym w postępowaniu karnym, a E.1. Sp. z o.o. - pokrzywdzonym na skutek przestępstwa przypisanego temu oskarżonemu.

O tym, że roszczenie będące przedmiotem postępowania Sądu Okręgowego we Wrocławiu o sygn. X GNc 989/22, jest tożsame z roszczeniem powstałym w następstwie popełnienia przez P. M. na szkodę E. 1. Sp. z o.o. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. świadczyć może też kwota roszczenia. W postępowaniu karnym przyjęto, że oskarżony doprowadził pokrzywdzoną spółkę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 151 536,00 zł, zaś wspomniany nakaz zapłaty nakazuje pozwanemu P. M. zapłatę E. 1. Sp. z o.o. kwotę 141 536,00 zł wraz z ustawowym odsetkami. Różnica powyższa bez wątpienia wynika stąd, że P. M. zwrócił pokrzywdzonej spółce kwotę 10 000 zł, która to okoliczność znajduje też potwierdzenie w aktach niniejszego postępowania karnego.

Zatem przy uwzględnieniu tego, że pokrzywdzony odzyskał kwotę 10 000 zł stwierdzić należy, iż orzeczona w ramach nałożonego przez Sąd obowiązku kompensacyjnego z art. 46 § 1 k.k. kwota przekracza także wysokość szkody istniejącej w chwili orzekania.

Z uwagi na stwierdzenie powyższego naruszenia prawa oraz niewątpliwy jego wpływ na treść rozstrzygnięcia, należało uchylić zaskarżony wyrok, a także utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego - w części dotyczącej zobowiązania skazanego P. M. do naprawienia szkody. Wyeliminowanie zaistniałego naruszenia

nastąpi już przez uchylenie wyroków we wskazanym wyżej zakresie. Nie zachodzi więc w tej sytuacji potrzeba wydawania jakiegokolwiek rozstrzygnięcia następczego.

Z tych wszystkich względów orzeczono, jak w wyroku.

[J.J.]

[a.ł.]

Jacek Błaszczuk

Dariusz Świecki

Waldemar Płóciennik